

KORRUPSIYADAN HOLI DUNYO -UMUMBASHARIY MAQSAD

Xudayberdiyeva Moxichehra Alisher qizi

Buxoro Davlat Universiteti Tarix-Yuridik fakulteti yurisprudensiya yo'nalishi
2-kurs 5/2-guruh talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10573052>

Annotatsiya. Ushbu maqolada axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanilgan holda korrupsiyaga qarshi kurashishda aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan muhosabatni shakllantirish, davlat organlari va boshqa tashkilotlar xodimlarning huquqiy savotxonligini oshirish, ta'lim muassasalarida huquqiy ta'lim va tarbiya masalalari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Korrupsiyaga qarshi kurashish, Korrupsiyaga oid huquqbuzarlik, Manfaatlar to'qnashuvi, Korrupsiya taraqqiyot kushandasi, Poraxo'rlik, Tamagirlik, Huquqbuzarlik, Davlat organlari. Jinoyat, Erkinlik, Shaxs, Ichki nazorat, Tashqi nazorat, saylov tizimi orqali kurashish.

CORRUPTION-FREE WORLD-THE UNIVERSAL GOAL

Abstract. In this article, using information and communication technologies, raising the legal consciousness and legal culture of the population in the fight against corruption, forming an uncompromising attitude towards corruption in society, improving the legal literacy of employees of state bodies and other organizations, legal education and training in educational institutions held.

Key words: Fight against corruption, Crime related to corruption, Conflict of interest, Corruption development group, Bribery, Greed, Crime, State bodies. Crime, Liberty, Identity, Internal control, External control, fighting through the electoral system.

МИР БЕЗ КОРРУПЦИИ -УНИВЕРСАЛЬНАЯ ЦЕЛЬ

Аннотация. В данной статье с помощью информационно-коммуникационных технологий повышение правового сознания и правовой культуры населения в борьбе с коррупцией, формирование бескомпромиссного отношения к коррупции в обществе, повышение правовой грамотности работников государственных органов и других организаций, проводится юридическое образование и стажировка в образовательных учреждениях.

Ключевые слова: Борьба с коррупцией, Преступления, связанные с коррупцией, Конфликт интересов, Группа по развитию коррупции, Взятничество, Жадность, Преступность, Государственные органы. Преступность, Свобода, Идентичность, Внутренний контроль, Внешний контроль, борьба через избирательную систему.

KIRISH.

Yer yuzida davlat va jamiyat paydo bo'lganidan buyon odamzod poraxo'rlik va korrupsiyani taraqqiyot va farovonlik kushandasi, adolat, tenglik, sog'lom raqobat va halollik tamoillari ustun bo'lishiga to'sqinlik qiladigan ijtimoiy illatlardan biri, deb baholab kelgan va unga qarshi kurashib yashagan. Ma'lumki, korrupsiya jamiyatni rivojlanishiga qarshi qaratilgan harakat sifatida har qanday jamiyat va davlatda ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni keltirib chiqaradi hamda ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni chuqurlashtirishga sabab bo'ladigan omil sifatida baholanadi.

Chunki huquqiy ong va madaniyati yuksak bo'lgan va huquqiy ta'lim va tarbiya jihatdan yetuk bo'lgan insonlar salbiy illat bo'lmish korrupsiyaga yo'l qo'ymaydilar.

Etimologik jihatdan "Korrupsiya" atamasi "Buzish, pora evaziga og'dirish" degan ma'noni anglatadigan lotincha "corruptio" so'zidan kelib chiqqan. Yuridik ensiklopediya mualliflarining ta'kidlashicha, Korrupsiya-mansabdor shaxslar tomonidan ularga berilgan huquqlar va hokimiyat imkoniyatlaridan shaxsiy boylik orttirish uchun foydalanishni ifodalovchi siyosat yoki davlat boshqaruvi sohasidagi jinoiy faoliyatdir. Bu holatni ta'lim jarayonida ham kuzatish mumkin. Bugungi kunda korrupsiyaga qarshi kurash maqsadlariga faqat jinoyat-huquqiy vositalar bilan ergashib bo'lmasligini hayotning o'zi ko'rsatmoqda. O'ylaymizki, bunday ma'naviy buzilish holatga qarshi kurashda nafaqat davlat organlari, balki jamiyat va umuman barcha fuqarolarimiz mas'uldirlar.

Shunday ekan, davlat va jamiyat, shu bilan birga nodavlat notijorat tashkilotlari bunday illatni oldini olish va unga qarshi kurashdagi birgalikdagi harakatgina samarali natijalarga erishishning eng maqbul yo'li hisoblanadi. **Korrupsiya o'zi nima?**-korrupsiya jamiyatni turli yo'llar bilan iskanjaga oladigan dahshatli illatdir. Maskur illat demokratiya va huquq ustuvorligi asoslariga putur yetkazadi, inson huquqlari buzilishiga olib keladi, bozorlar faoliyatiga to'sqinlik qiladi, hayot sifatini yomonlashtiradi va odamlar xavfsizligiga tahdid soladigan uyushgan jinoyatchilik, terrorizm va boshqa hodisalar ildiz otib, gullashi uchun sharoit yaratib beradi.

Shu o'rinda ta'kidlab o'tish o'rinliki, ushbu zarali hodisa katta va kichik, badavlat va kambag'al bo'lishlaridan qat'iy nazar, barcha mamlakatlarda uchramoqda. Ushbu zararli illatlarni bartaraf etish bo'yicha jahonhamjamiyati tomonidan bir qator samarali ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsada, hanuzgacha u bartaraf etilmayapti.

Bugun xalqaro hamjamiyat korrupsiyaga qarshi kurashishning eng to'g'ri va samarali yo'li-korrupsiyaning sodir etilishiga imkon yaratayotgan sabab va omillarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish deb hisoblaydi. Ushbu illatlarni bir qator faktorlar keltirib chiqarishi mumkin.

Birinchidan, jamiyat va davlat mavjud muammolarni hal qilish maqsadida ishlab chiqarilgan qonunlar va dasturlarning mukammal emasligi, qonunchilikda zidiyatlar va qarama-qarshiliklarning mavjudligi.

Ikkinchisidan, mamlakatda mustaqil iqtisodiyot faoliyat yurituvchi subyektlar faoliyati ustidan ortiqcha davlat nazoratining mavjudligi.

Uchinchisidan, davlat xizmatida moddiy manfaatdorlik, byurokratik to'siqlarning mavjudligi, mansabdor shaxslarning ijtimoiy ta'minlanmaganligi yoki ular uchun adolatli mehnat sharoiti yo'qligi, faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati o'rnatilmaganligi.

So'ngi yillarda tub islohotlar davriga qadam qo'ygan O'zbekistonda ham taraqqiyot kushandasi bo'lgan illat-korrupsiyaga qarshi izchil kurash olib borilmoqda. Ushbu kurash davlat siyosati darajasiga ko'tarildi.

Keng jamoatchilik nazorati ortidan korrupsiya bilan bog'liq bo'lgan jinoyatlar ko'proq va tezkorlik bilan ochilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METADOLOGIYA.

Hurmatli prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan **Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi** korrupsiyadan xoli mamlakat barpo etishni nazarda tutadi.

Ushbu strategiyaga ko'ra, mamlakatimizda korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi murosasiz kurashishning ilg'or xalqaro standartlarga asoslangan tizimini joriy etish bo'yicha izchil choralar ko'rilmogda. Bunda quyidagi asosiy yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratilmogda: Jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish, aholining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish.

Davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida samarali harakatlarni davom ettirish.

Korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni o'z vaqtida aniqlash, ularga chek qo'yish, bu yaramas illatning oqibatlarini, bunga imkon beruvchi sabablar va shart-sharoitlarni bartaraf etish, huquqbuzarliklarni sodir etilganligi uchun javobgarlikning muqarrarligi prinsipini ta'minlash.

Bu borada respublikamizda davlat va jamiyat qurilishining barcha sohalarida korrupsiyaga yo'l ochib beradigan omillarga chek qo'yishga qaratilgan 80 dan ortiq normativ-huquqiy hujjat qabul qilindi. "Korrupsiyasiz soha" loyihalari, yo'l xaritalari va dasturlar tasdiqlanadi. Parlament, xalq deputatlari kengashlari, siyosiy partiyalar va nodavlat notijorat tashkilotlarining korrupsiyaga qarshi kurashdagi roli va ahamiyati oshib bormogda. Davlat organlari va tashkilotlari faoliyatida ochiqlik, oshkoralik va shaffoflikni ta'minlash hamda mansabdor shaxslarning aholi oldidagi hisobdorligini yo'lga qo'yish orqali davlat boshqaruvida samarali va ta'sirchan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish uchun zarur sharoitlar yaratildi, qator nodavlat notijorat tashkilotlari bilan amaliy hamkorlik kuchaytiriladi.

Yuqoridagi vazifalar, chora-tadbirlar ijrosini bajaralishi yuzasidan bugungi kunda tumandagi sektorlar rahbarlari, huquqni muhofaza qiluvchi tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlari ijtimoiy tarmoqlar va televideniye orqali, shuningdek xalq deputatlari tuman kengashi sessiyalarida axborot va hisobotlar berib barchani xabardor qilib bormogdalar. Bundan ko'zlangan asosiy maqsad korrupsiyaning har qanday ko'rinishiga barham berish va shaffof jamiyatda inson qadrini yanada oshirishdir.

Deyarli har kuni biz birgalikda jamiyatimizning rivojlanishiga to'siq bo'layotgan korrupsiya bilan kurashishga harakat qilyapmiz. Korrupsiya bir tashkilotning yoki bir shaxsning harakati bilan yoqolmaydi. Jamiyatda shunday illatlar borki, u ma'lum bir sohaga emas, balki butun jamiyat taraqqiyotiga to'g'anoq bo'ladi. Davlatni ich-ichidan yemiradigan ana shunday illat korrupsiya va poraxo'rlikdir. Anan shu illat sababli ko'plab davlatlarning inqirozga yuz tutgani ham tarixdan ma'lum. Korrupsiya dunyo miqyosida hal etilishi lozim bo'lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazib, inson huquq va erkinliklarining poymol bo'lishiga olib keladi. Shu bois unga qarshi kurash xalqaro ahamiyat kasb etib, jahon siyosatining muhim masalalari qatoridan joy olgan.

MUHOKAMA VA NATIJALR.

Respublikamizda korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy mexanizmi yaratilgan holda 2017-yil 3 yanvarda O'zbekiston Respublikasining "**Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida**"gi qonuni qabul qilindi hamda shundan so'ng bir qator normativ-huquqiy hujjatlarda korrupsiyaning oldini olish va bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar belgilandi.

Qonuning 3-moddasiga ko'ra, korrupsiya-shaxsning o'z mansab yoki xizmat mavqeidan shaxsiy manfaatlarini, yaxud o'zga shaxslarning manfaatlarini ko'zlab moddiy yoki nomoddiy naf olish maqsadida qonunga xilof ravishda foydalanishi xuddi shuningdek bunday nafni qonunga

xilof ravishda taqdim etilishidir. Qonuning 5-moddasida esa korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari ko'rsatib o'tilgan bo'lib, ular: aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish, davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida korrupsiyaning oldini olishga doir chora-tadbirlarni amalga oshirish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni o'z vaqtida aniqlash, ularga chek qo'yish, ularning oqibatlarini, unga imkon beruvchi sabablar va shart-sharoitlarni bartaraf etish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni sodir etganlik uchun javobgarlikning muqarrarligi prinsioini ta'minlashdan iboratdir.

XULOSA.

Mening fikrimcha, korrupsiyaga qarshi kurashishda pora taklif qilganlar yoki olganlarni javobgarlikka tortish samarasiz usuldir. Faqat oshkoralik, shaffoflik bilan korrupsiyaga qarshi samarali kurashish mumkin. Ko'p yillardan beri Daniya korrupsiya yoq mamlakatlar reytingida peshqadamlikni bermay keladi. Buni qarangki, fuqarolari o'zini baxtli his etadigan davlatlar ro'yxatida ham aynan Daniya birinchi o'rinda turadi. Qizig'-a? Demak, qayerda korrupsiya, yani chirkin manfaatlar-u yeng Ichida ish bitirishlar bo'lmas o'sha yerda odamlar o'zini baxtli his etar ekan-da! Korrupsiya botqog'iga botgan amaldorlar jamiyat taraqqiyotiga g'ov bo'lib, umri xalqqa xiyonat qilish, yosh avlod ongini zaharlash bilan o'tishini endi keng jamoatchilik yaxshi tushunadi.

Bu illatga qarshi kurash-toza vijdonli, oriyatli ziyolilarning qalb amriga aylanmog'i lozim.

Bugungi kunda har bir davlatda korrupsiyaga qarshi kurash davom etmoqda. Har bir davlat va jamiyat korrupsiyaga qarshi kurashish yo'lini o'zi tanlaydi, aniqrog'i, qanday yo'l to'g'ri ekanini hayot ko'rsatadi. Qonunda korrupsiyaga qarshi kurashni keng qamrovda olib borish choralari ko'zda tutilgani, bu borada har bir masalaga alohida e'tibor qaratilgani bejiz emas.

Korrupsiyaga aloqador odam qonunni buzishdan tashqari, o'zining kimligini, e'tiqodi, ma'naviyati qay darajada ekanini oshkor qiladi. Bunday odam nafaqat moliyaviy ziyon-zahmat yetkazadi, balki davlatni demokratiyani behurmat qilib, obro'sini to'kadi, unga non-tuz berib katta qilgan, ilm-u hunar, obro'va mansab bergan el-yurtning yuziga oyoq qo'yadi.

O'ylashimcha, oliy o'quv yurtida talabadan yo uning ota- onasidan pora olgan, tamagirlik qilgan dekan yo boshqa mansabdor shaxs uchun iymon, vijdon,insoniylik degan tuyg'ular bo'lmaydi. Ular xarom-xarish yo'l bilan topganlarini oilasida o'z farzandlariga harom luqma yegizayotganini tushunmaydi. Bunday oilada o'sgan o'g'il- qizlar ertaga undan battar ochofat, yulg'ich, poraxo'r bo'lib o'sadi va bir kun albatta qopqonga tushib, umri panjara ortida o'tadi.

Mana shu haqiqatni oliy o'quv yurtlaridagi har bir mansabdor shaxs yaxshi bilib olishi zaruz. U bugun qilayotgan qing'irliklarimni hech kim bilmaydi, sezmaydi, deb o'ylaydi. Voholanki, bugun odamlarning ko'zi ochilmoqda. Oliy o'quv yurtida qaysi dekan yoki boshqa mansabdor shaxs shunaqa qing'irliklar qilayotganini atrofida gilar yaxshi bilishadi. Oriyatli, vijdonli ziyolilar ular haqda tegishli idoralarga xabar berib qo'yishini o'zlarining vijdoniy burchi, pokiza yashashga intilgan xalq oldidagi qarzi deb bilmoqdalar. Shunga yarasha oliy o'quv yurtlari ham asta-sekin tozalanmoqda!

O'zining g'arazli maqsadi uchun har qanday tubanlikdan tap tortmaydigan mas'ul shaxs nafaqat oliy o'quv dargohiga, shu bilan bir qatorda butun jamiyatga ziyon yetkazadi. Raxbar hammaga o'rnak bo'lib, halol ishlab, fidoiylilik ko'rsatish o'rniga, kishi bilmas poraxo'rlik qilsa, yosh kandlar undan nimani o'rganadi? Qanaqa o'rnak oladi? Darhaqiqat, har qanday vaziyatda

ham halol odam hayotda g'olib bo'lib, baxtli-saodatli yashaydi. Bugun butun jamiyatimiz ana shunday pokiza hayotga intilmoqda. Shu o'rinda ta'kidlab o'tish lozimki, ommaviy axborot vositalarning korrupsiyaga qarshi kurashdagi asosiy vazifasi ijtimoiy kayfiyatni yoritish:cho'qqining o'tkir nuqtasiga yetib kelganimizni eslatib turishdan iborat.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining "korrupsiyaga qarshi kurashish" to'g'risidagi qonun.
2. Prezidentimiz SH.M.Mirziyoyev O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozmiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan oliy majlis palatalarining qo'shma majlisidagi "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz" mavzusidagi maruzasidan.
3. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi.
4. BMTning korrupsiyaga qarshi konvensiyasi.